

Lettere å få arbeidstillatelse i Norge

Økt behov for arbeidskraft i Norge førte til betydelig debatt om arbeidsinnvandring i 2000. I løpet av året ble det vedtatt endringer i Utlendingsforskriften som gjør det lettere for spesialister og sesongarbeidere å få arbeidstillatelse.

Den største gruppen mennesker som fikk arbeidstillatelse i Norge i 2000, kom fra land utenfor EØS-området og fikk tillatelse til å arbeide som sesongarbeidere. I alt 9 894 personer fikk slik tillatelse, de fleste arbeidet i jordbruket. Videre ble det innvilget 305 spesialisttillatelser. Bare arbeidstakere som kommer fra land utenfor EØS-området, behøver slik særskilt spesialisttillatelse. Norge innvilget 2 619 EØS-tillatelser i 2000. Nordiske borgere trenger ikke arbeidstillatelse for ta seg den typen arbeid de måtte ønske i Norge.

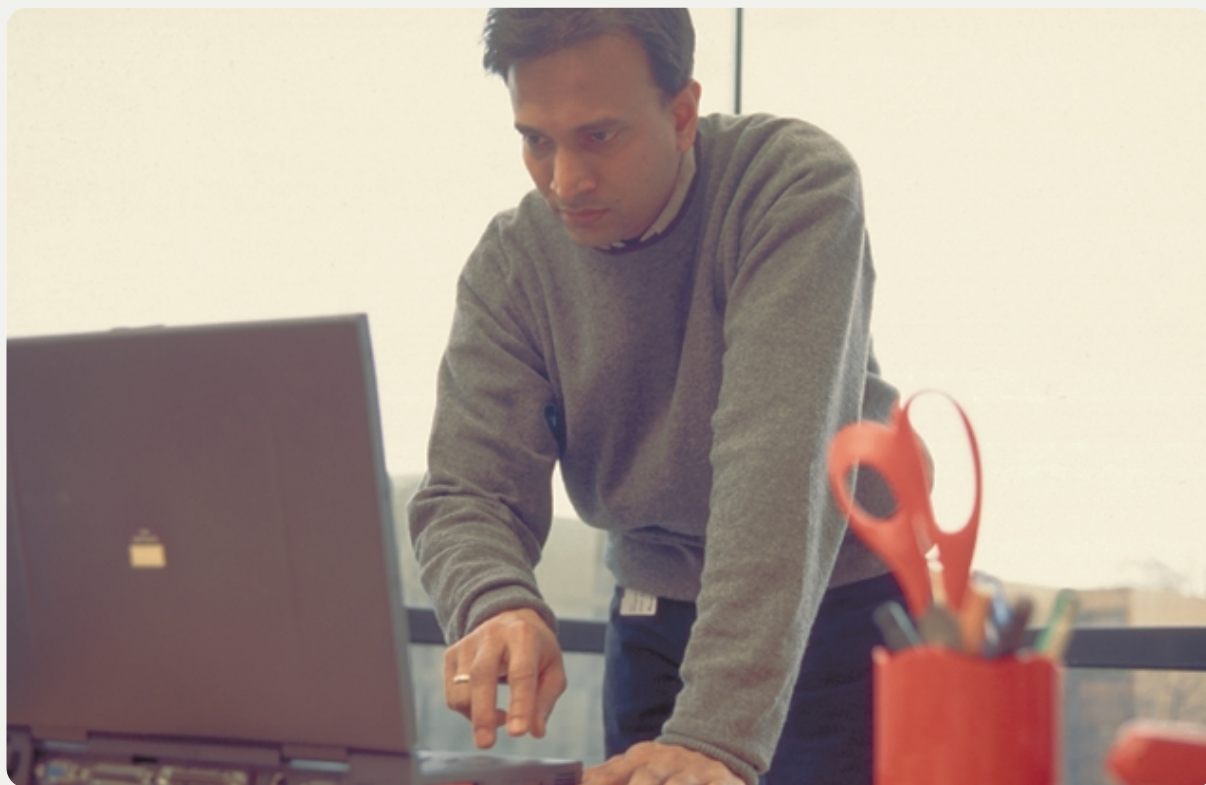
Generelle bestemmelser

I utgangspunktet må alle som ikke er norske borgere, ha arbeidstillatelse for å ta arbeid i Norge. Det er imidlertid gjort en rekke unntak fra denne hovedregelen. Blant annet trenger ikke nordiske borgere arbeidstillatelse. For utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen, gjelder særskilte regler.

Utlendingsforskriften angir på detaljert nivå i hvilke situasjoner en utlending har rett til arbeidstillatelse i Norge. Det følger av loven at når utlendinger ikke har rett til arbeidstillatelse, kan tillatelse bare gis dersom sterke menneskelige hensyn taler for det eller utlendingen har særlig tilknytning til landet. Utenlandske arbeidssøkere flest har dermed liten mulighet til å få innvilget arbeidstillatelse dersom de ikke oppfyller forskriftens krav for slik tillatelse.

Arbeidstillatelser må i utgangspunkt være gitt før innreise til landet, men det kan gjøres unntak fra denne hovedreglen. Bestemmelsen om at man må søke før innreise innebærer at de som søker fra Norge uten å fylle vilkårene for dette, vil få avslag på sine søknader. Utlendingsforskriften angir en rekke grupper som det er gjort unntak for. I tillegg kan det gjøres unntak «når sterke rimelighetsgrunner tilsier det». Her er det altså mulig å bruke skjønn. Likevel er det slik at dersom flertallet av de utenlandske statsborgere som søker arbeidstillatelse fra Norge, skal få søknadene sine behandlet, må Stortinget gi sin tilslutning til en lovendring.

**Økt behov for arbeidskraft i Norge
førte til betydelig debatt om
arbeidsinnvandring i 2000.**

Nærmere om ulike typer tillatelser

Spesialister

Stortinget sluttet seg 7. mars 2000 til at spesialistbestemmelsen i utlendingsforskriften endres. Den tidligere bestemmelsen gir på bestemte vilkår adgang til arbeid i Norge for utlendinger som er fagutdannet «på høyere nivå» eller har spesielle kvalifikasjoner.

Ifølge den nye bestemmelsen kreves det fagutdanning, men ikke nødvendigvis på høyere nivå. Endringen trådte i kraft 1.5.2000. Likevel skal fagutdanning på høyere nivå fortsatt kunne kreves når særlige hensyn tilsier det. Videre er det et vilkår at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS-området. Forskriftsendringen gjør det lettere for norske bedrifter å få dekket sitt behov for faglært arbeidskraft.

I 2000 fikk 305 utlendinger arbeidstillatelse som spesialister i Norge.

Sesongarbeidere

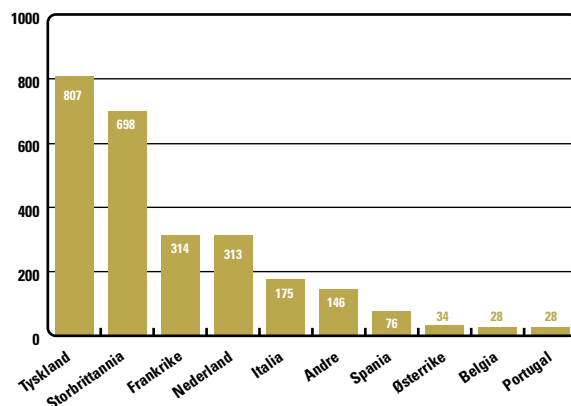
I 2000 varslet Justisdepartementet om lettelse i utlendingsforskriftens regler for rekruttering av sesongarbeidskraft. Tidligere kunne det bare gis tillatelser til slik arbeidskraft i tidsrommet 15. mai til 31. oktober. Den 1. april 2000 ble bestemmelsen endret slik at tillatelser til sesongarbeidere kan gis hele året.

I 2000 fikk 9 894 utlendinger arbeidstillatelse som sesongarbeidere. Sesongarbeidstillatelse gis oftest til arbeidstakere som skal drive innhøsting i jordbruket eller bærplukking i utmark. Tillatelsen er begrenset til tre måneder, men kan forlenges med inntil en måned i ekstraordinære tilfeller.

EØS-borgere

I 2000 ble det innvilget 2 619 såkalte EØS-tillatelser (studenter fra EØS-land kommer i tillegg). EØS-landenes borgere kan reise til Norge og oppholde seg og arbeide her i inntil tre måneder uten særskilt tillatelse. Dersom EØS-borgere er arbeidssøkende, kan de oppholde seg her i inntil seks måneder uten tillatelse. Hvis oppholdet varer mer enn seks måneder, må de ha oppholdstillatelse. Oppholdstillatelse utstedes også til EØS-borgere som har et arbeidsforhold som grunnlag for oppholdet i Norge. (Disse trenger altså ikke arbeidstillatelse.) Det fremgår av tillatelsen at den er gitt etter EØS-reglene og således innebærer rettigheter og plikter som er forskjellige fra oppholdstillatelser etter de alminnelige reglene.

Antall personer som fikk EØS-tillatelser i 2000 etter nasjonalitet

Praktikanter

I 2000 fikk 643 utlendinger arbeidstillatelse som praktikanter. Praktikanttillatelse er knyttet til opplæring i et yrke. Det er et krav at arbeidet er av vesentlig betydning for arbeidstakerens kompetanse og inngår som en naturlig del av vedkommendes yrkesutdanning.

Praktikanttillatelse kan gis i forkant av eller under utdanning, men også etter at utdannelsen er avsluttet. Praktikanttillatelser kan fornyes og gis for til sammen to år, men gir ikke grunnlag for bosettingstillatelse.

Au pairer

277 personer fikk arbeidstillatelse som au pair i 2000. Slike tillatelser gis til utlendinger mellom 18 og 30 år som ønsker å bedre sine språkkunnskaper og få nærmere kjennskap til Norge.

Au pairen arbeider i en vertsfamilie som benytter norsk språk i dagliglivet og representerer norsk kultur. Hun eller han deltar i vertsfamiliens daglige arbeidsoppgaver i hjemmet slik som husarbeid, pass eller stell av barn og tilsyn med dyr. Arbeidstillatelse som au pair kan fornyes og kan gis for til sammen to år, men danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse.

Arbeidende gjester

Det ble gitt arbeidstillatelse til 198 personer som arbeidende gjester i 2000. Slike tillatelser gis til personer som ønsker å tilegne seg kunnskap om norsk landbruk og kultur. Den arbeidende gjesten skal ta del i det daglige arbeidet på en gård og fungere som del av familien på gården. Vedkommende skal utføre alminnelig gårdsarbeid eller arbeid ved gartneri. Større vedlikeholdsarbeider, oppførelse av nybygg og lignende omfattes ikke av tillatelsen. Arbeidende gjester må formidles gjennom en organisasjon. Tillatelse som arbeidende gjest gis for inntil tre måneder og kan ikke fornyes.

Studenter

I 2000 fikk 1 978 utlendinger oppholdstillatelse for å studere i Norge. For å få oppholdstillatelse som student må man være tatt opp ved en godkjent norsk undervisningsinstitusjon, fortrinnsvis universitet eller høyskole. Det er et krav at søker kan finansiere sine studier og er sikret et sted å bo under studieoppholdet. Videre er det i utgangspunktet en forutsetning at utlendingen skal returnere til hjemlandet etter endt utdanning. Oppholdstillatelse som student kan fornyes, men danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse.

Tidligere studenter

I 2000 ble det lempet på kravet om at studenter må returnere til hjemlandet etter endte studier. Generelt har ikke utenlandske studenter utdannet i Norge, rett til arbeidstillatelse før etter minst fem års opphold utenfor landet. Fra våren 2000 er denne bestemmelsen endret for studenter som selv har finansiert sine studier. Justisdepartementet bestemte at dersom en tidligere student som selv har finansiert sine studier, oppfyller kravene for å få arbeidstillatelse som spesialist, skal det ikke lenger kreves at vedkommende først må reise ut av landet før slik tillatelse kan gis.